

sőt ez utóbbinak *Léliájáról* tanulmányt is írt, Victor Hugo hatása pedig legelső drámai kísérletein is mutatkozik.*)

Byron-ra és Goethe-re azonban pontosan az ellenkezője vonatkozik annak, mint amit Lamartine-ra nézve kimutattunk. Hatásuk Madáchra inkább individuális, mint romantikus; nem a német, illetőleg az angol romanticizmus jellemző elemeit közvetítették Madáchnak; amit hatásukból az *Ember Tragédiájá*-ban kimutathatunk tisztán Byron-i, illetőleg Goethe-i. Tőlük Madách nem vehette a *haladás* gondolatát s ami a legfontosabb, nem meríthette műveikből a tragédia alapeszméjét: az emberiség történetének vázolását az emberiség eredetétől a legtávolabbi jövőig. Hadd álljon itt szószerint a kiváló esztétikusnak Emile Faguet-nek pár sora, amelyben kifejti a francia romanticizmus lényegét:

La révolution et l'Empire et tous les événements prodigieux de cette période ont rendu la nation française plus sérieuse, ou si l'on veut plus méditative. Ils l'ont habituée à réfléchir gravement et tristement sur les grands problèmes des destinées de l'humanité et des destinées des nations. Ils ont par là imprimé un mouvement très vif aux études philosophiques et aux études historiques...

La philosophie et l'histoire étudiées pour elles-mêmes, étudiées pour tâcher de savoir où va l'humanité et comment elle doit marcher, pour tâcher de savoir ce qu'est vraiment l'homme et quels rapports il soutient avec l'Univers, étudiées dans un esprit sérieux, élevé, consciencieux et scrupuleux.**)

Ez az a szellemi atmoszféra, ez az az irodalmi környezet, ahonnan az *Ember Tragédiája* vezérlő gondolata származik, s amely nem a műre volt — pozitívista értelemben vett — hatással, hanem arra az alkotó zsenire, amely a művét létrehozta. Madách eredeti szellem, senkit sem utánzott, ő a francia romantikus irány legnagyobb magyar képviselője, a Franciaországból kiinduló romantikus korszak magyarul teremtő költője.

(Szeged.)

Gy. Juhász László.

ABBAZIA.

... a hajnali bitor
S a déli sugár aranya
Oly nyájasan ömlik alá
A tengeri szöke habokra,
És bennök a zöld szigetekre,
Hol istenek úzik az emberi nemmel
... Játékidat, óh gyönyörű szerelem!
(Petőfi.)

Mikor még belföldnek számított, tagadhatatlanul ellenszenves atmoszféra vette körül Abbázia nevét. A jelszó akkor „tengerre magyar“ volt — nyilván azért, mert a magyar, már a honfoglalás óta, sohasem akart tengerre menni — és Abbázia mindent jelentett, csak nem előkelő helyet a tengeren. Amolyan Siófok volt. — apátsági eredetére rácafolva — ahová a földvári vagy füredi úri nép legfölbébb incognitó megy el... Ma a „magyar tenger“ már csak a Balatonra szorítkozik: Abbázia semleges lett az úri-nemúri szempontok előtt. Megszűnt Buda-

*) Voinovich, i. m. 66 l.

***) Petit de Juleville: *Histoire de la littérature française* Tome IX. pp. III-IV

pest házi külvárosa lenni — vasárnapi kirándulás a week-end intézményes bevezetése előtt — és az a politikai körülmény, hogy „Itália ege“ alá került, érzelmi szempontból sokat használt a kabaréokban kifigurázott fürdőhelynek.

Politikai körülmény: valljuk be, számunkra nem is több az az impérium-változás, amely Abbáziát olasz kézre juttatta. (Fiume: az más, Fiume a „mienk“ volt, annak hangsúlyozásával, hogy a *mienk*, ami nem jelent sohasem százszázalékos birtoklást, de épen azért magas *pretium affectionis*-ra vall; Fiume a magyar szent korona országaival élt misztikus egyesülésben; Fiuméhez történelmi családi emlékek fűződnek, Fiuméből vannak „menekültjeink“...) Az osztrák Abbáziát szívesen odaadtuk az olaszoknak. (Fiume elvesztésében is némi vigaszt nyújt az a tudat, hogy nem lett a szerbeké.) Kinek fáj voltaképpen Abbázia? Ki az, vagy mi az, aki, vagy ami elveszítette? A Monarchia Trieszt és Póla nélkül nem állhatott meg. De Abbázia? Bécsnek nem nemzeti ügye. Melyik az a nemzet egyáltalában, amelyik Abbázia mögött áll? Az olasz? Az őslakosság horvát — és ha nagyon utánanézzünk, csupán erről lehet szó, hogy „idegen uralom“ alá került. Horvátok, igen, a szobalány, meg a kifutó, de Abbázia karaktere annyira nem horvát, hogy ez a bagatell-szempont föl sem merülhetett a nagy osztzkodásnál . . .

*

A jugoszláv „közegek“ feltűnő udvariasak. Mintha kicserélték volna őket. Meg se nézik a transito-poggyászt. A kalauz félhangon azt mondja: *Jó napot* és Susák felé a határőr mosolyogva adja vissza az útlevelet: *Tessék!* (Bizonyára magyar ezredben szolgált. Talán azt is tudja, hogy egy jó szóért mindenünket odaadjuk... Vagy gondolja: Fiumén át jugoszláv fürdőre utazom.)

A szerbek is rájöttek végre-valahára, hogy az idegen — akármennyire is gyűlölt — mégis csak pénzt hoz az országba. A nagy transzverzális vonalakat pedig — Budapest-Fiume, Bécs-Trieszt — nem szüntetheti meg semmiféle békeszerződés. Azelőtt, ha Postumiát elhagytad, úgy érezted magad, mint a szuronyos baka őrizetére bízott gyanus csöcselék tagja. Le sem szállhattál a kocsiból. Ha franciául beszéltél, akkor még valamennyire respektáltak. Most: akár meg is uzsomnázhatsz a zágrábi állomáson. Német szóra németül válaszolnak.

Fiume: itt már otthonosabb a levegő. A hotelportás magyarul beszél, mi-helyt meglátja a magyar útlevelet. Az öreg liftes is. *En még a régi időből vagyok itt, kérem!*

Szent István-napon, a délelőtti hagyományos misén — külföldön ezen a napon fogadják követeink a magyar kolóniát, már amennyire fogadják — zsúfolásig megtelik a San-Girolamo-templom. Sok fürdővendég Abbáziából és öreg fiumei nénik, akik szintén még a régi idők óta járnak magyar misére. (A templom mellett van az olasz hatósági épület, a hivatalnokok értelmetlenül néznek le a templomból — *Himnusz* után meghatódva — kiözönlő sokadalomra...)

Nem ártana ezeket a külföldi magyar napokat jobban kiépitni. Mért engedik szanaszét a magyarságukat jámborul megvalló embereket? Gyűjteni is lehetne tőlük, magyar templomra, magyar iskolára. Aztán az is jól illenék a ballplatzi hagyományokkal való szakításhoz, ha a követ vagy a konzul vagy a helybeli kormányfőtanácsos egy pohár borra meginvitálná a társaságot. Nem kell félni. Úgyis csak az menne el, akinek sötét zakója és kemény gallérja van.

*

Ha nem is nemzeti talaj, de azért semleges területnek, vitán kívül álló nyugalmas pontnak mégsem tekinthető Abbázia. Ném alkalmas arra, hogy nemzetközi békekonferenciák milieu-je legyen, mint például Locarno, Cannes vagy San-Remo. Abbázia — akármilyen békés oázis önmagában — az új Európa egyik legexponáltabb helyére került. Szinte egy hajtásnyira a jugoszláv határ, a két ország itt néz farkasszemet egymással. (Olyan ez, mint Komárom a magyar-cseh viszonyban.) Fiume fölött, a régi Frangipáni-vár magasságában már ellenséges lámpák kukucskálnak. A tükörsíma vízen olasz hydroplánok gyakorlatoznak és a fiumei vonat drótkerítések között cammog San-Pietro felé. Balra olasz szurony, jobbra balkáni farkasverem, Mattuglie-állomáson vámot vizsgáltnak. Ott van a „szabad zóna” határa. Mégsem egészen Itália... Mikor a trieszti horvát bombamerénylőket — legnagyobbbrészt fiatal suhancok — az olasz bíróság halálra ítélte, az ítéletet gyorsan végrehajtották és az ujságok nyomott hangulatban explikálták a tragikus eset szükségszerűségét, — a jugoszláv hegyeken kigyúló vörös lángokat mindenki hajlandó volt arra magyarázni, hogy: fenyegető válasz a politikai bűnösök kivégzésére. Aztán kiderült, hogy véletlenül nemzeti örömnempeje volt a jugoszláv államnak, a fények nem a halottakért lobognak, — de a hangulat mégis: Olaszország erős, odaát pedig harag van, a gyöngébbek gyűlölködése. Ilyen milieuban, mintegy *praesente cadavere*, ahol a régi Ausztria romjain még nem állott helyre a lelki egyensúly és a diplomaták *ad oculos* kapják a Béke nagyszerű művét — valóban nem is volna ildomos dolog leszerelésről, örök békéről tanácskozni. Egy órányira innen, északra a hegyek mögött, katonai temetők aluszhatnak...

*

A felhőtlen ég és a hazátlan Abbázia minderről semmit nem tud. Nem is illik politizálni, ahol a pijama, fürdőtrikó és szmoking boldog birtokosai az édes semmittevésnek karjaiban örvendeznek vagy a fizikai jólét exercitiumait végzik. Ha ezt az önefelelt sokadalmat nézem, a fagyaltatózó kislányok buta arcát; a nagy gummilabdát, amelyet az egyedül álló úri hölgy ismerkedés céljából a középkorú úriember kopasz fejére dob; a puderes pamaccsal végzett torna-mozdulatokat; a délutáni tea civil-uniformisban játszó jazz-zenészeit; a hosszú és sápadt *Ein-tänzer*-t — talán jobb szülők gyermeke vagy éppen előkelő sarj — aki a firma népszerűsége érdekében az idősebb hölgyeket táncra szólítja és újjienyomatait legalább négy whisky-poháron rajtahagyja az est folyamán; az estélyi ruhában éjjéli csónakázásra induló párokat; a Querneró-szálló, a Palace parvenüeleganciáját és moziban, tanult arisztokrataföllépésű vendégeit: — önkénytelenül is *A d y* verse jut az eszembe, a *Havasok és a Riviéra*. Mi lenne, ha mi leomlanánk...? Mi lenne, ha ezt a tobzódást valami égi jel észretérítene?

*

De mit érdekel bennünket egyáltalán Abbázia? Érdemes gondolkozni, írni róla? Érdemes, mert a háború utáni Európa egyik tanulságos szimptomáját mutatja: a bekebelezett várost, amely mégis *corpus separatum* marad. Irredenta, vagy efféle mozgalom nem képzelhető el Abbáziában, de az egész terület megmaradt internacionális, sőt középeurópai fürdőhelynek. Az első nyelv, amelyen az egymást nem ismerő emberek egymáshoz szólnak: a német. Igaz, hogy olyan németség, amelyre sok esetben bátran lehet magyarul válaszolni, de mégsem olasz, legkevésbé horvát. Föltenni, hogy németül tud, körülbelül mindenkiről lehet. Ha egy hölgy franciául beszél olasz férfival, az biztosan magyar. Az üzleti

nyelv német és „egész Bécs“ itt nyaral. A csehek örülnek, ha németül beszélhetnek... (Sok cseh nyaral lent, külön nagy szállodát foglalnak le maguknak; őket külföldön jobban együtt tartják, mint bennünket.)

Persze a magyarok is otthon érzik magukat. A közös uniformis, a pólai tengerészisztek fehér eleganciája... Ez már csak régi fotografiákon látható. De a kávéházakban minden magyar lap olvasható, sok pincér tud magyarul, a borbélyok magyar segédet tartanak és a kereskedők között is akad élelmes magyar, aki olaszul, németül, horvátul is beszél... Egyszer éjfélután bementem egy gyümölcsüzletbe. Mielőtt valamit mondtam volna, a tulajdonos magyarul rámszólt: *Mit parancsol?* (Jó gyakorlata lehet a sokféle nemzetiségű arcok ismeretében.) Vannak magyar penziók, ahol a vezényleti nyelv a német, az ezrednyelv azonban magyar.

A németek, főleg a bécsiek, még inkább otthon vannak. Azért jönnek ide épen... Mihelyt olasz lesz Abbáziában a köznyelv, tönkre is megy, mert olasz ilyen messzire alig jön és az utódállamok nélkül — balneologiai Hinterland híján hoppn marad az egész vidék. A fürdővendég különben sem veszedelmes politikai szempontból. Itália megegedheti magának azt a luxust, hogy tenyészt egy német oázist.

A népiskola olasz.

*

Az ideális pacifizmus és politikátlanság jegyében élnek itt egymás mellett, sőt a legbizalmasabb közelségben olasz és szerb, magyar és cseh, zsidó és keresztény, fasiszta, royalista és demokrácia-imádó. Osztrákot nem említék, mert azok még nem jutottak annyira, hogy ellenségeik legyenek... Franciák nincsenek Abbáziában, ők otthon nyaralnak, mindenük van, hideg, meleg klíma, hegyi és tengeri, édesvízű és ásványos, északi és délvidéki fürdőjük, amit akarnak és a sovinizmus is otthon marasztja őket... Angol nem jön ide, mert sok a „bennszülött“ még és nem elég angol a világ. Kiesik Abbázia a nagy európai expresszek útvonalából, — a Riviéra London-Róma és Páris-Velence nagy országútján fekszik, Svájc és a divatos afrikai part között, Délamerika hajójáratának végpontjában — és Abbáziának örökre fátuma lesz, hogy eldugták a Balkán és Középeurópa sűrűlódási pontjára. Aztán az angol, aki *mindent* akar a pénzéért, ha nem ízlik neki a hal, vagy nem értik meg a postán, képes összepakolni és más világrészbe utazni. Az abbáziai lukszus pedig, — bármily utólérhetetlen is nekünk a mai magyar fürdőviszonyok mellett — a gazdagság mániákusainak nem elég. Nem elég az a fényesség, amely a két nagy táncszálloda terraszairól a tengerben tükröződik; nem elég az a néhány provinciális szórakozás, társas kirándulás, amit egy-egy buzgó helybeli, a Szépítő-Egyesület vagy az elmés főpincér szeretettel kigondol... Színház, orfeum, revue, kaszinó, játékterem, golfpálya kellene. A nagyvilági Abbázia ebből a szempontból még nagyon kispolgárias. Nem elég arisztokratikus ahhoz, hogy a nyugati demokrácia vezérei jól érezzék benne magukat. Hiszen akármelyik berlini gépírókisasszony megegedheti magának a luxust, hogy két hétig előételt egyék és chianti-t igyon a hús mellé napi csekély 30—40 liráért és három fürdőruhából, három pyjamából, három esti ruhából álló szerény garderoobe-ját közszemlére vigye.

Ideális pacifizmus... Igen, ha az életünk nem volna más, mint sütkérezés dél virányain; cseresznye-virágzás ünneplése a japán lampionokkal és fűzerekkel kivilágított táncparketten; hajókázás a sziklás partok mentén, vagy autón föl-

kapaszkodás a Monte-Maggiore-ra, a kilátást élvezendő; új filmek vásárlása, hogy minden pozitívában megőrökiünk a tegnap óta ismerős Hölgyet, habokban úszva, szirttetőn állva, utcai ruhában az elegáns szálloda előtt, és fekete selyemben, magnéziummal, vagy a Lungomare korlátjának támaszkodva, háttérben a fiumei konturokkal, avagy éppen pyjámában az ebédnél; fejedelmi parvenü evés-ivás a velencei hajó éttermében, és szibarita alvás a luksusz-kabinban; képeslapok írása és ugyanilyenek olvasása, soha el nem fogyó bankjegyek, vagy csekkek beváltása lokális pénzekre: — ha az életünk ilyen léha és céltalan boldogság volna, akkor nem volna szükség háborúra és más kellemetlen dolgokra... Az egész világ egy nagy Abbázia...

*

Pár lépés fölfelé a hegyen és máris kijózanít a valóság: van itt egy más világ is, megérdemli, hogy — hiszen Abbáziáról van szó — emlékezzünk róla is.

Nem arra a két „kiránduló“-helyre gondolok, amely a hegyen 10—20 perc elérhető, a *Castello* és *Zum steinernen Wirt* néven közismert úri korcsmákra, ahol a „hegyi túrát“ nyers sonkával és iztriai vörössel rekompenzálhatja, sőt gramofonzenére táncolhat is a természetkedvelő nyárspolgár. Az öslakosság nem erre lakik, hanem Volosca és Laurana fölött, vagy még távolabbra, *Mosciena* kopár völgyeiben és kúpszerű hegycsúcsain. Amerre jár az ember a hegyeken, mindenütt lépcsők, kőfallal szegélyezett utak, — kö van itt elég, nem spórolnak vele — apró fák, terraszos szőlőkertek, szerteszörtán egy-egy hosszúranyúlt, cserepes parasztház, többszázévesnek látszó, tornácós kápolna. A modern kultúra autótűja bejött ide is, de autó nem igen téved a csöndbe. Mintha a nazarénusok békéje uralkodnék erre. Mintha emberek sem laknának a házakban. Pedig laknak, a kutya figyelmezteti a közeledőt. Németül is beszélnek. (Itt még a paraszt is háromnyelvű.)

Mi tartja össze ezeket a hegyi telepeket, amik olyan hangulatot árasztanak, mint a Balaton-menti hegyek kőrakás-mögötti házai? A „táj lelke“ úgylátszik rokon. Fönt egy külön világ, lent a víz és a víz partján: nyüzsgő „idegenek“, városiak. Ahogy az alföldi tanyákon tíz kilométernyi körzetben összetartoznak az emberek, valami ösztönyszerű karámérés betereli egy helyre — külön meg-nívó nélkül is — a parasztokat, valahová, ahol mindenki tudja, hogy valami történt, vagy valami lesz: úgy van itt is. Ahol sőt, lisztet, dohányt, gyufát lehet kapni, az a dohos kamra már piactérnek számít itt a hegyeken. De az igazi „tanyaközpont“ a korcsma, ami alatt egy sötét szoba értendő, zsúfoltan tele és komisz pipafüsttel megködösítve. Olcsó, híg rózsaszín bor, zsiros, gyűrött kártya, érthetetlen nyelvű veszekedések. A lábak között bozontos kutya bújkál és egy maszatos kisfiú anyjához, a korcsmárosnéhoz szalad az idegen láttára. A falon Mussolini, de a hangulat ugyanez lenne, ha Ferencz József, vagy a szerb király képe lógna a falon. Nagyszerű téma egy amateur milliomoslány vázlatkönyveszámára... „Emberek a kövek között“.

Valahogy nagyon távol érzem magam tőlük. (Azt hiszem, a társadalmi rétegződések között nagyobb „faji“ különbségek vannak, mint az egy rétegbe tartozó különböző nemzetiségűek között.)

Milyen intelligenciának a parasztjai ezek, akik épúgy nem kíváncsiak le a „bűnös“ völgybe, mint általában a hegylakók? Hol lesz az unokájukból miniszter? Vagy csak úgy élnek itt: izolálva, elfelejtve? Melyik főváros tudománya tartja nyilván őket? Ki gyűjti a népdalaikat, ki írja föl a közmondásukat, ki tartja

számon a szokásaikat, viseletüket, háziiparukat, pitykés gombjaik primitív művészetét? Melyik irodalom idealizálja hősökké csenévesz és igénytelen voltak, bennük látva talán a nemzetmegváltó, ősi rezervoárt?... Valahol erre él az a néhány száz őslakó, aki még oláh nyelvet beszél, (csak a kulturátlanság őrzi meg idegen néptengerben kétezer évig a nyelvét) az oláh ethnográfia és nyelvtudomány akkora zajt csap velük és olyan terjedelmes publikációkban referál róluk, hogy nekünk tizedannyi buzgalom is jót tenne a százszorakkora oláhországi csángótelepek magyar ügyében. De ezek itt nem oláhok... Még ennyi közünk sincs hozzájuk.

A koromsötét hegy nem is látszik alulról, a nagy fényből. Föntre se világít a parti ivlámpa. (Mégis mindenki hazatalál.) Valóban: két külön világ. Talán gyűlölet is van köztük. Bizonyára mindegyik irtózik a másiktól. Nem, a Hegy már nem Abbázia.

De lent a parton mégsem minden életnyilvánulás modern. Van ott is őslakosság. Ez sem Abbázia, de ez is hozzátartozik a kerethez.

*

Abbázia maga — bármily városias is ötemeletes szállodáival, zárt utca-soraival és elegáns üzleteivel, — csak nyaralóhely, óriási villanegyed két kis város között. A két város, bármennyire is falunak gondolná őket a fölületes szemlélő: Volosca és Laurana.

A hely szűk volt, néhány sziklával meg kellett elégedni: a házak fölfelé nőttek, két-háromemeletes régi paloták, kanyargó, lépcsős sikátorok. Olyanféle részletek, mint amilyeneket a modern Shakespeare-színpadon látni: Julia erkélye, Cassio egyik rejtett utcaszöglete... (A magyar városiasság tragikuma, hogy széltében, hosszában végtelen volt a tér a síkságon: a harmadik dimenzió — fölfelé, vagy lefelé — nem volt élmény, mintha nem is létezett volna számunkra...) Pár család és mégis város. Halászok, iparosok, kereskedők. A földhöz semmi közük. Ugyanaz a stílus a városépítő akarat, várszerű védekezés kalózok ellen és a helyhiány legyőzése, ami a mediterrán partmenti kulturát általában jellemzi: Marseille, Genua, Trieszt, Fiume régi részei, Nizza, Cannes, Cagnes, Antibes. A legmagasabb ponton: templom. Hogy van az, hogy Budapeستől Fiuméig lehet utazni — falu, falu és modern város — anélkül, hogy ilyen ősi város-magra akadna az ember és itt, félóránnyira egymástól három középkori város és Fiumétől délkeletre egész refugium-sora a régi kulturának? Az agrárvilágnézet egészen a XIX. század végéig dominál a magyar földön...

Abbázia vidéke Kálmán király korára emlékeztet. De Kálmán király miért épített várat-templomot Zarában? Miért nem a Balaton partján? És Pannonhalmán miért nem áll olyan gót templom, mint a Chartres-i?

Miért nem? Miért is? Sorsunk nem a tengerbe, nem a kőbe, hanem a földbe volt írva.

A két öreg város ma már lelkileg persze nem él. Testileg is álmos. Este 10-kor sötét van a zsáruk mögött, amik nappal is alig nyílnak meg levögöre, napfényre.

*

A fiatal Abbázia, mint az elvhű agglegény, félkettő-félhárom előtt nem kerül ágyba. Ilyenkor a legromantikusabb a langyos tengeri szél és a jazz ekkorra már magyar cigánnyá vedlik át. Abbázia nem szolid családi otthon. (A Rómához közeli partokon nem is volna elképzelhető.) Legnagyobb részben egyedül nyaraló

asszonyok, barátnőjükkal utazó lányok, bekukkantó fiatalemberek. Ami az utóbbiakat illeti, az olasz férfiek is gyakorta ebbe a kategóriába tartoznak.

Itália az idegen nők paradicsoma — lehetne Mikes stílusában mondani, ha a paradicsomot Mohammed módjára képzelnök el... Tudott dolog, hogy Olaszországban nincs olyan társas élet, mint Középeurópában és az északi országokban. A lány hamar férjhez megy és az asszony otthon ül, a hazának gyermekekét adó családiasság mintaképe. A férfiek és az agglagények férfitársaságban vannak, ha — nem ritkán. — elmennek hazulról. A külföldi nők azonban, pláne az egyedül, minél északabbról jövők, egészen más — hidegebb és szabadabb klímához mért — világnézettel rendelkeznek. Műveltek, világlátottak, mondaine-ek, nem háziasak és örömmel veszik a déli trubadur heves udvarlását, halálisan plátói szerelmét. És az olasz férfiak, akik farsangi, ártatlan jókedvvel, csapatostúl húznak el a sziklás partok fürdőzői mellett, megtalálják maguknak a Szőke Ideált; olyan szökét, amilyent csak álmodni képes a szicíliai fantázia.

Tüllépi e cikk kereteit, de hipokrizis volna Abbáziáról szólva nem érinteni ezt a nemzetközi viszonylatban sem közömbös kérdést. Tanúja voltam egy jelenetnek, amikor egy magyar hölgyet félórai ismeretség után feleségül kért meg egy délolasz fiatalember, — azt hiszem gróf is volt, de ez mellékes — ígérte, hogy Budapestre jön lakni az esküvőig, megtanul magyarul (alig tudott beszélni leendő menyasszonyával, mert az nem értett franciául, ő meg németül nagyon gyöngén fejezte ki magát)... Mikor ezek után az illető hölgy — természetesen az első jelentkező táncossal ellibeggett, nem spórolva mosolyait az új udvarló számára sem, az Amoroso szemében könnyek jelentek meg és utána megtörtént a szerelmesek között az első összeveszés...

Az ilyen triumfusokért szeretik a hideg északi nők az olasz fürdőhelyek forró homokját. Mindez hozzátartozik Abbáziának is — hogy úgy mondjam — ethnographicumához.

*

Magyaroknak igen kedvező az atmoszféra Abbáziában. Kár volna kiaknáztatlanul hagyni és negligálni ezt a régi középeurópai fürdőt, ahol nekünk — legalább ezen az egy helyen a régi Magyarországon kívül — bizonyos történelmi előjogaink vannak a nyaralásra...

Ha olaszosodik Abbázia, — aminthogy olaszosodni fog, elsősorban a jugoszláv elem rovására — ebből ránk semmi kár nem háramlik. Ha egy művelt olasz megtudja valakiről, hogy magyar, majdnem a nyakába borul. A vonaton, hazafelé, Abbáziából, egy nyugalmazott tábornokkal ismerkedtem meg. A Rotary-kongresszusra utazott. Kiderült, hogy jól ismeri Magyarországot, résztvevett a megszálló antant-csapatok vezetésében. Úgy mondta, ahogy írni: Pozsony, Sopron, Kolozsvár... És még sok mindent mondott.

A külföldön utazó magyarnak sokszoros kötelességei vannak. Fiume, Volosca, Abbázia, Laurana, Trieszt, Isonzó — ezektől a helyektől éppúgy nem lehet elszakadni, mint ahogy szomorú volna, ha a Tátrába vagy az erdélyi fürdőkhöz nem exportálnának többé budapesti, alföldi, dunántúli magyar szót.

(Szeged.)

Zolnai Béla.